

Степан Руданський – український поет, лікар

(1834 – 1873)

Рекомендаційний список літератури

Степан Руданський – український поет, перекладач античної літератури, автор класичних сатир на міжнаціональну та

антиімперську тематику, лікар. Мав великий інтерес до живопису, старовини, народної творчості.

Народився 6 січня 1834 року на Поділлі у селі Хомутиці (нині село Калинівського р-ну Вінницької області) в бідній багатодітній сім'ї священника. Здобув освіту у Шаргородській бурсі, Кам'янець-Подільській духовній семінарії, а потім закінчив Петербурзьку медико-хірургічну академію.

Його вчителем і наставником був відомий лікар-терапевт Сергій Боткін, який домігся направлення до Криму С. Руданського, бо той страждав на сухоти.

У 1856 році поет склав свій найвідоміший твір – «Повій, вітре, на Україну». Музику склала випускниця Варшавської консерваторії Людмила Александрова.

Після приїзду до Ялти, де він працював міським лікарем, з 1862 року Степан цікавиться історичним минулим і побутом греків, генуезців, караїмів, кримчаків, записує легенди, збирає фольклор.

Вірші Руданський почав писати ще в семінарії у жанрі романтичної балади, в них помітний вплив фольклору й Тараса Шевченка. Згодом він перейшов до громадянської поезії, засудження кріпацтва, заклик до праці на ниві рідної культури, звертання до славного минулого свого народу (історичні поеми).

З найбільшою силою поетичний талант Степана Руданського розкрився у його гумористичних творах, які найчастіше називають «співомовками». Це короткі віршовані оповідання, основою яких є народні анекдоти про класових поневолювачів та їхню потворну мораль. Фольклорному матеріалові поет надав великої соціальної гостроти, актуальності та викривальної сили. Писав С. Руданський також байки, поеми, драматичні твори, перекладав з багатьох мов. Справжнім його творчим подвигом є український переклад «Іліади» Гомера.

Доля обдарованого поета та лікаря склалася не дуже щасливо. За життя він не мав підтримки від свого батька ні у своєму виборі лікарської професії, ні у своїй літературній творчості.

Степан Васильович помер не доживши до 40 років, залишивши 3 рукописні збірки українською, з яких жодна не побачила світ. На момент смерті його опублікований доробок складався лише з 15 гумористичних віршів та ліричних поезій, а також декількох перекладів з польської, сербської, німецької мов та добірку записаних ним народних прислів'їв.

Похований у Ялті на Масандрівському кладовищі, де встановлено йому пам'ятник.

Лише через 8 років після смерті поета побачили світ його «Співомовки», дбайливо підготовлені Оленою Пчілкою...

Українці березуть пам'ять про С. Руданського на його малій батьківщині та в тимчасово окупованому Криму. Патріоти України доглядають за могилою Степана Руданського, незважаючи на політичну ситуацію, вшановують його пам'ять на окупованому півострові.

В Хомутинях та Калинівці, щорічно з 1981 року, в січні, проводяться «Дні сатири й гумору», присвячені творчості Степана Руданського. У 2009 році була випущена поштова марка України, присвячена поету, етнографу.

Джерела:

<https://library.vn.ua/news-and-events/virt-exhibition/virt-exhibition-2021-rik/vam-moya-pamyat-doviku>

<https://vechirniy.kyiv.ua/news/77678/>

1. Руданський, С. Вибране [Текст] / С. Руданський. — Київ : Дніпро, 1969. — 232 с.
2. Руданський, С. Співомовки. Переклади та переспіви [Текст] / С. Руданський ; ред. П. Колесник. — Київ : Наукова думка, 1985. — 640 с.
3. Руданський, С. Твори [Текст] / С. Руданський. — Київ : Державне видавництво художньої літератури, 1962. — 664 с.
4. Руданський С. Твори [Текст] : в 3-х т. / С. Руданський. — Київ : Наукова думка, 1972. — Т. 1 : Пісні. Приказки. Байки. Небилиці. Співи. — 548 с.
5. Руданський С. Твори [Текст] : в 3-х т. / С. Руданський. — Київ : Наукова думка, 1973. — Т. 3 : Переклад «Іліади». — 448 с.

6. Голяченко, О. Лікарі Вінниччини [Текст] / О. Голяченко. — Друге вид., випр. — Тернопіль : Лілея, 2004. — С. 10—13.
7. «І я знов живий світ оглядую...» [Текст] : до 180-річчя від дня народження Степана Васильовича Руданського / Р. Павленко [та ін.] ; ред. Т. Остапенко. — Київ : ПАТ «Віпол», 2014. — 224 с.
8. Кірішева, О. Душа народу у творчості Стеана Руданського [Текст] / О. Кірішева // Бібліотечний форум: історія, теорія і практика. — 2019. — № 3. — С. 21—22.
9. Кіцера, О. Сумний автор веселих віршів [Текст] / О. Кіцера // Музи з лікарським саквояжем / ред. О. Кіцера. — Львів, 2011. — Вип. 1 : Лицарі пера і скальпеля. — С. 38—41.
10. Колесник П. Й. Творчість Степана Руданського // Степан Руданський. Твори в 3-х т. — Київ : Наукова думка, 1972. — Т. 1. — С. 5—31.
11. Лікар-гуманіст і поет-патріот [Текст] : Руданський Степан Васильович // Вінниця — місто послідовників М. І. Пирогова : монографія. — Вінниця : Нова Книга, 2020. — С. 45—53.

12. Мишанич, О. В. Спадщина С. Руданського // Степан Руданський. Твори в 3-х т. — Київ : Наукова думка, 1972. — Т. 1. — С. 475—478
13. Павленко, Р. І. Степан Руданський — гуманіст, лікар, поет [Текст] : (до 165-річчя від дня народження) / Р. І. Павленко // Медицинские вести. — 1999. — № 1. — С. 49.
14. Павленко, Р. І. Степан Руданський — гуманіст, лікар, поет [Текст] : (до 170-річчя від дня народження) / Р. І. Павленко // Журнал практичного лікаря. — 2004. — № 4. — С. 82—84.
15. Савчак, В. Степан Руданський — лікар і поет [Текст] : [до 170-річчя з дня народження] // Медична академія. — 2003. — 8 листоп. — С. 11.
16. Цеков, Ю. І. Степан Руданський. Нарис життя і творчості [Текст] / Ю. І. Цеков. — Киев : Дніпро, 1983. — 176 с.
17. Чубата, Д. «Копа пісень» від Степана Руданського [Текст] / Д. Чубата // Вільне життя плюс. — 2014. — 8 січ. — С. 4.
18. Шпак, В. Його гумор не піддався злигодням [Текст] / В. Шпак // Урядовий кур'єр. — 2014. — 18 січ. — С. 21.
19. Шпак, В. Трагічний талант сміхотворця [Текст] : 185 років з дня народження Степана Руданського / В. Шпак // Урядовий кур'єр. — 2018. — 29 груд. — С. 7.
20. Юрчишина, О. Два поети [Текст] : [у 2014 р. святкуватимемо 180-річчя С. Руданського] / О. Юрчишина // Голос України. — 2013. — 19 лип. — С. 7.